

*L'anomalia*, Hervé Le Tellier. Edicions 62 (trad. de Jordi Boixadós)

La traducció anual del premi Goncourt és una reminiscència de quan a Catalunya la literatura francesa era el gran referent occidental. Entre els últims llibres premiats, tinc molt bon record de *L'ordre del dia*, d'Eric Vuillard, el 2017. Vist amb perspectiva, han obtingut el premi obres per a tots els gustos, des d'*Els mandarins* de Simone de Beauvoir fins a *El mapa i el territori*, de Michel Houellebecq, des de la inacabable recreació històrica titulada *Les benignes*, de John Littel, fins a la meravellosa miniatura *Me'n vaig*, de Jean Echenoz. Per fer-se una idea del rumb que pren una de les literatures més influents del món, continua sent recomanable llegir les novel·les que han obtingut aquest guardó, que últimament arriben traduïdes per Edicions 62.

Aquest any el premi l'ha obtingut *L'anomalia*, d'Hervé Le Tellier. En català, la novel·la ha aparegut poc després de *Ioga*, l'última novetat d'Emmanuel Carrère. Totes dues són exemples reeixits de tendències oposades. Carrère practica una autoficció brillant i magmàtica, que desborda en totes direccions, mentre que Le Tellier no apareix ni d'esquitllentes a la seva novel·la, que d'altra banda controla de manera fèrria. I, amb tot, les dues propostes resulten tan contemporànies com recomanables, i totes dues coincideixen en la reflexió metaliterària, ja que se citen a si mateixes.

El primer capítol de *L'anomalia* explica els anys de formació d'un assassí professional, descriu el seu *modus operandi* i narra com duu a terme un dels seus encàrrecs. No era previsible que el protagonista del segon capítol fos un escriptor de culte, ni tampoc que el tercer narrés l'inici d'una relació amorosa. El lector està desconcertat, no sap cap on va el llibre, però els personatges estan ben dibuixats i no pot deixar de llegir. En continuen sorgint de nous que aparentment no tenen res en comú... o sí, ja que de mica en mica descobrim que tots van ser passatgers d'un vol regular que anava de París a Nova York. De mica en mica es produeix una altra tombarella en el guió, ja que, uns mesos després d'aterrar, tots els passatgers reben la visita dels serveis secrets. Aquesta primera part de la novel·la, doncs, té un aire de thriller.

A la segona part, el lector és assabentat de l'anomalia que ha tingut lloc, i que entra de ple en el camp del que anomenem "literatura fantàstica". Sorgeixen tota mena d'explicacions, sobretot científiques i filosòfiques. La novel·la adquireix noves textures, ja que s'hi afegeixen interrogatoris, correus electrònics i textos periodístics. A la tercera i última part ens assabentem de les conseqüències que té l'anomalia en cadascun dels protagonistes, que són una desena. Per si encara no n'hi hagués prou per capturar l'interès del lector, un dels protagonistes és el pilot de l'avió, i un altre és el professor de probabilitat a qui s'encarrega la missió d'esbrinar el que ha succeït.

Amb el que hem explicat, *L'anomalia* podria ser una novel·la atractiva o útil només per falcar una taula coixa. Doncs bé, hem de dir que supera les

mancances més habituals tant de la literatura realista com de la fantàstica. Construeix escenes i diàlegs que aconsegueixen dotar cada personatge - cantants, arquitectes, científics, militars, advocats- de vida pròpia. Ara bé, en comptes de fer que simplement “passin coses” (que és la pega de les novel·les prescindibles), insereix aquestes vides en una trama que vulnera unes quantes lleis de la física que fins ara consideràvem immutables.

Un dels problemes habituals de la literatura fantàstica és que l'autor està tan pendent dels aspectes científics o de la creació d'una realitat alternativa que no dedica gaire temps a defugir els tòpics. Le Tellier, per contra, situa personatges creïbles en una trama sorprenent, i a més va intercalant les seves vides amb la lleugeresa d'un bestseller (incloent-hi cameos de presidents del govern, forces especials i agents d'investigació). Aquesta alternança de personatges d'edats, caràcters i oficis diferents també es troba en una obra tan realista i respectada com *La vida. Instruccions d'ús*, de Georges Perec. La referència no és casual, ja que Le Tellier és president del grup literari OuLiPo (Taller de Literatura Potencial), en el qual Perec va tenir un paper destacat.

Tot i que ens resistim a revelar els fets narrats a *L'anomalia*, sí que podem apuntar que s'hi desenvolupa un tema molt habitual en la literatura fantàstica, i que garanteix un alt rendiment especulatiu. Ens referim al *Doppelgänger*, la trobada amb un mateix, de manera física i simultània, una trobada que en cadascun dels personatges de la novel·la pot prendre formes tan diferents com l'aliança, l'atac o la separació. La combinatòria, que és la marca de la casa del grup Oulipo, adquireix aquí la seva raó de ser, ja que arran de cada personatge sorgeixen subtrames diferents, amb resolucions vinculades tant a qüestions sentimentals com professionals (no és el mateix ser el doble d'una actriu que d'un assassí, ni ser-ho en una relació tòxica o d'un cos moribund). En alguns casos, el *Doppelgänger* pot ser la solució o, al contrari, pot generar un nou conflicte, per exemple quan un personatge té, de sobte, dues esposes, o quan un altre es veu recompensat amb una filla igual que la que tenia. Quan algú que porta una doble vida es multiplica per dos, quantes vides obtenim? Un cas especial és el de l'escriptor maleït, que Le Tellier explota amb malícia, ja que el converteix en autor d'un èxit (pòstum) titulat precisament *L'anomalia*.

Una trama com la que hem apuntat podria desenvolupar-se fàcilment en un llarguíssim patracol, i també es podria convertir en una sèrie d'uniques quantes temporades. La novel·la de Le Tellier, però, amb prou feines supera les tres-centes pàgines. La clau és una prodigiosa capacitat de síntesi, ja que cada capítol és tractat amb la tècnica del relat curt. Aquesta cura en el detall podria haver degenerat en una certa mecànica, però en canvi les relacions que s'hi estableixen fan pensar en l'organisme d'un ésser viu, fluid i interconnectat. Fins i tot el final, sempre tan difícil, deixa el lector satisfet.

Com en el cas dels últims llibres d'Emmanuel Carrère, un dels temes de fons és la transcendència o, per dir-ho de pressa, la religió. Heus aquí la reflexió d'un personatge secundari, de professió topòleg: "Sense intenció de denigrar el monoteisme, el mal funcionament del món s'explicaria millor amb un conflicte interminable entre déus.". A *L'anomalia*, l'especulació sobre els diferents paradisos possibles porta a la memòria un dels millors contes d'E. M. Forster, *El senyor Andrews*, on cada religió disposa del seu propi paradís per als creients que han seguit les normes, ni que siguin oposades les unes a les altres.

Nascut a París el 1957, Hervé Le Tellier és matemàtic, crític gastronòmic, doctor en lingüística i periodista. Amb aquestes àrees d'interès, no és estrany que se senti còmode en la intersecció de temes, i tampoc que costi encasellar-lo, que és una manera de dir que és un escriptor conegut, però no pas una celebritat. A mig camí entre l'experimentació i la comercialitat, publica regularment des dels anys noranta, si bé aquest és el seu primer llibre que apareix en català. *L'anomalia* combina sàviament components comercials i literaris. Ha rebut un premi important, i s'ha convertit en un fenomen de venda: França continua donant lliçons.